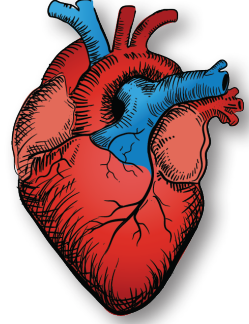

BÖLÜM 8

KORONER ARTER HASTALIKLARI VE HEMŞİRELİK YÖNETİMİ

Zeynep CANLI ÖZER¹
Selma TURAN KAVRADIM²

GİRİŞ

Kardiyovasküler hastalıklar, her yıl yaklaşık 18 milyon insanın ölümüne neden olmaktadır.¹ Koroner kalp hastalığı veya iskemik kalp hastalığı olarak da bilinen koroner arter hastalığı kardiyovasküler hastalıklar arasında önemli mortalite ve morbidite nedenidir.² Son yıllarda KAH tedavisinde önemli gelişmeler olmasına rağmen, halen tüm dünyada önde gelen sağlık sorunları arasında yer alır.² KAH sıklıkla kalbe giden kan akışını kısıtlayan koroner arterlerin daralması sonucu ortaya çıkar.³ Bu daralmadan çoğunlukla aterosklerotik plak birikimi ile karakterize inflamatuvar süreçler sorumlu tutulur.⁴ Koroner arterlerdeki daralma miyokarda gelen kan akımını olumsuz yönde etkilemesi ve çeşitli semptomların ortaya çıkması açısından klinik öneme sahiptir.⁵

Avrupa Kardiyoloji Derneği 2020 yılında yayınlanan kılavuzunda koroner arter hastalığını "**Akut koroner sendrom**" ve "**Kronik koroner sendrom**" şeklinde tanımlanmıştır.⁴ Akut koroner sendromlar, koronerlerin geçici veya kalıcı trombotik tıkanması sonucu gelişir.⁶ ST segment yükselmeli miyokart infarktüsü ve ST segment yükselmez miyokart infarktüsü olmak üzere iki şekilde sınıflandırılır.

¹ Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, zeynepcanli@akdeniz.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, selmaturan@akdeniz.edu.tr

KAYNAKLAR

1. World Health Organization, Cardiovascular diseases, https://www.who.int/health-topics/cardiovascular-diseases#tab=tab_1
2. Arnett DK, Blumenthal RS, Albert, MA, Buroker A B., Goldberger, ZD, Hahn, EJ, . . . Ziaean B. 2019 ACC/AHA Guideline on the Primary Prevention of Cardiovascular Disease: A Report of the American College of Cardiology/American Heart Association Task Force on Clinical Practice Guidelines. *Circulation*. 2019; 140(11), e596-e646. doi:10.1161/cir.0000000000000678
3. Fay BB, Bostock-Cox G. (2018). Stable coronary artery disease guideline, <https://www.guidelines.co.uk/cardiovascular/stable-coronary-artery-disease-guideline/454451.article>
4. Knuuti J, Wijns W, Saraste A, Capodanno D, Barbato E, Funck-Brentano, C, . . . Bax, J. J.. 2019 ESC Guidelines for the diagnosis and management of chronic coronary syndromes. *Eur Heart J*.2020; 41(3), 407-477. doi:10.1093/eurheartj/ehz425
5. Themistocleous I.-C, Stefanakis M, & Douda H. Coronary Heart Disease Part I: Pathophysiology and Risk Factors. *The Journal of Physical Activity*.2017; Nutrition and Rehabilitation.
6. Chew DP, Scott IA, Cullen L, French JK, Briffa TG, Tideman PA, Woodruffe S, Kerr A, Branagan M, Aylward PE NHFA/CSANZ ACS Guideline 2016 Executive Working Group. National Heart Foundation of Australia & Cardiac Society of Australia and New Zealand: Australian Clinical Guidelines for the Management of Acute Coronary Syndromes 2016. *Heart Lung Circ*. 2016 Sep;25(9):895-951. doi: 10.1016/j.hlc.2016.06.789.
7. Braun MM Stevens WA, Barstow CH. Stable Coronary Artery Disease: Treatment, *Am Fam Physician*. 2018 Mar 15;97(6):376-384.
8. İlerigelen B. (2014). Oxford Kardiyoloji El Kitabı, 2 baskı, İstanbul Tıp Kitabevi, 1-367.
9. Keleş İ. (2014). Güncel Kardiyoloji, Akademi Yayınevi, İstanbul, 49-65.
10. Nelson AJ, Ardissino M, & Psaltis PJ. (2019). Current approach to the diagnosis of atherosclerotic coronary artery disease: more questions than answers. *Therapeutic advances in chronic disease*, 10, 2040622319884819. <https://doi.org/10.1177/2040622319884819>
11. Thondapu V, Bourantas CV, Foin N, Jang IK, Serruys PW, Barlis P. Biomechanical stress in coronary atherosclerosis: emerging insights from computational modelling. *Eur Heart J*. 2017 Jan 7;38(2):81-92. doi: 10.1093/eurheartj/ehv689.
12. Kozan Ö. (2013). Temel Kardiyoloji El Kitabı, Güneş Tıp Kitabevi, Ankara, 205-233.
13. Joshi PH, de Lemos JA. Diagnosis and Management of Stable Angina: A Review. *JAMA*. 2021;325(17):1765–1778. doi:10.1001/jama.2021.1527
14. Karadakovan A, & Eti Aslan F. (2014). Dahili ve Cerrahi Hastalıklarda Bakım (3. Baskı). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
15. Nelson AJ, Ardissino M, & Psaltis PJ. Current approach to the diagnosis of atherosclerotic coronary artery disease: more questions than answers. *Therapeutic advances in chronic disease*. 2019;10, 2040622319884819. <https://doi.org/10.1177/2040622319884819>
16. Collet JP, Thiele H, Barbato E, Barthélémy O, Bauersachs J, Bhatt DL, . . . Siontis GCM. 2020 ESC Guidelines for the management of acute coronary syndromes in patients presenting without persistent ST-segment elevation. *Eur Heart J*, 42(14), 1289-1367. doi:10.1093/eurheartj/ehaa575
17. Ibanez B, James S, Agewall S, Antunes MJ, Bucciarelli-Ducci C, Bueno H, . . . Group E. SD. 2017 ESC Guidelines for the management of acute myocardial infarction in patients presenting with ST-segment elevation: The Task Force for the management of acute myocardial infarction in patients presenting with ST-segment elevation of the European Society of Cardiology (ESC). *European Heart Journal*.2017; 39(2), 119-177. doi:10.1093/eurheartj/ehx393

18. Aydođdu S, & Çelebi ÖÖ. Teoriden günlük pratiğe: Akut koroner sendrom tedavisini nasıl şekillendiriyorum?. *Turk Kardiyol Dern Ars.* 2015; 43(4), 7-14.
19. Conta GF, Sardinha DM, Oliveira VMLP, Barata FS, Silva PHV da, Mafra INP, Oliveira LC de, Lima TF da S, & Nunes MCA. Nursing Care for Patients Submitted to Coronary Transluminal Angioplasty: An Integrative Review. *Cardiology and Angiology: An International Journal.* 2020; 9(1), 18-26. <https://doi.org/10.9734/ca/2020/v9i130126>
20. Tavakol M, Ashraf S, Brener SJ. Risks and complications of coronary angiography: a comprehensive review. *Glob J Health Sci.* 2012 Jan 1;4(1):65-93. doi: 10.5539/gjhs.v4n1p65.
21. Neumann F-J, Sousa-Uva, M, Ahlsson A, Alfonso F, Banning AP, Benedetto U, . . . Group, ESD. 2018 ESC/EACTS Guidelines on myocardial revascularization. *European Heart Journal.* 2018; 40(2), 87-165. doi:10.1093/eurheartj/ehy394
22. Bakan G. Perkütan Koroner Girişimlerde Kanıta Dayalı Bakım Uygulamaları. *Kardiyovasküler Hemşirelik Dergisi.* 2016; 7(Supp: 1), 26-34.
23. Care of the patient post cardiac catheterisation, <https://www.rch.org.au/>, Erişim Tarihi Haziran 2021.
24. Çelik Ş, Karadağ A (2019). Hemşirelik Bakım Planları, Tanılar, Girişimler ve Sonuçlar, Akademi Yayınevi, İstanbul.
25. Moyet-Carpenito LJ (2012). Çeviren Erdemir F. Hemşirelik Tanıları El Kitabı, Nobel Tıp Kitabevi, İstanbul.
26. Yavuz B. Aytemiz K. (2008). Kardiyoloji. Sekizinci Baskı, Güneş Tıp Kitabevi, Ankara. 108-132.
27. Piepoli M. F, Hoes AW, Agewall S, Albus, C, Brotons C, Catapano AL, . . . Binno S. 2016 European Guideline on cardiovascular disease prevention in clinical practice: The Sixth Joint Task Force of the European Society of Cardiology and Other Societies on Cardiovascular Disease Prevention in Clinical Practice (constituted by representatives of 10 societies and by invited experts)Developed with the special contribution of the European Association for Cardiovascular Prevention & Rehabilitation (EACPR). *Eur Heart J.* 2016; 37(29), 2315-2381. doi:10.1093/eurheartj/ehw106